

Keskkonnaministeerium

Narva mnt 7a
Tallinn

Meie: 24.05.2011.a.

Küsimused ja ettepanekud Loode-Eesti rannikumere
tuuleparkide rajamisega kaasneva
keskkonnamõjude hindamise aruandele

Olles tutvunud TÜ Mereinstituudi kodulehel avalikustatud Loode-Eesti rannikumere tuuleparkide rajamisega kaasneva keskkonnamõjude hindamise aruandega (TÜ Mereinstituudi töö nr LPMI01655) (edaspidi tekstis nimetatud „Aruanne“), esitab SA Kalana Jahisadam kui Kalana külas paikneva jahisadama arendaja alljärgnevad küsimused:

I. Loode-Eesti rannikumere kavandatava tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruande punkt 4.8. „Sotsiaalmajanduslikud mõjud“.

1. lk 186 p 4.8.1. Visuaalne mõju.

Aruandes on kirjas: „*Vaadeldavuse analüüsimisel käsitleti tuulikute võimalike asukohtadena vee erikasutusloa taotluses määratletud võimalikke tuulikute asukohti*“ ja edasi „*Lähtutud on muuhulgas erinevates allikates soovitatud 15 kilomeetri vahekaugusest, millest vähema vahekauguse puhul tuleks hinnata muudatusi vaadetes ning nende olulisust*“. KMH programmi punktis 3. on kirjas „*Alternatiivlahendustena vaadeldakse lisaks 0-Alternatiivile ka reaalseid potentsiaalseid geograafilisi, ruumilisi, ehituslikke ja tehnoloogilisi variante*“.

Eelnevast võib järeldada, et KMH-s on hinnatud üksnes arendaja poolt taotluses määratud asukohti ega ole alternatiivselt hinnatud võimalikku mõju juhul, kui tuulikud paigaldataks rannikust kaugemalt (st näiteks kaugemale kui 15 km) ja seega vähendataks oluliselt visuaalse reostuse teket (st alternatiivsed geograafilised variandid, mida KMH programmi punktis 3 „KMH meetodika“ mainitakse). Millistel põhjustel on jäetud vaatluse alt välja võimalik mõju juhul, kui tuulikud paigutada vaadet vähem häirivale kaugusele?

2. Aruande lk 134 esitatud joonistelt nähtuvalt on olemas tuulikuid, mida saab paigaldada sügavamasse vette ning lähiaastatel valmivad ka esimesed süvamere tuulepargid. Millistest kaalutlustest lähtuvalt on arendaja valinud tuulikute paigaldamise kohaks just ranniku lähedased madalikud? Eelkõige puudutab küsimus Neukopjevi madalikule planeeritud tuuleparkki, mis teistega võrrelduna asub rannikule kõige lähemal ning on seejuures suurim.

3. Kui tuulikute asukohana rannikumere madalike valik on tehtud majanduslikel kaalutlustel (st madalas vees on ehituskulu väiksem kui sügavas vees), siis tuleks KMH käigus selgitada välja, kas majanduslikud kaalutlused kaaluvad üles visuaalse reostusega ning ka muude mõjudega kaasnevad negatiivsed tagajärjed ning kuivõrd oleks negatiivsed tagajärjed väiksemad juhul, kui tuulikud paikneksid rannikust kaugemal ja sügavamal. Ilma võrdleva analüüsita ei ole võimalik adekvaatselt hinnata kavandatava tuulepargi

mõju – eelkõige negatiivsete mõjude võimalikku olulist vähenemist teise asukoha valikul. Valminud KMH aruanne aga sellise hinnangu andmist ei võimalda, kuna alternatiivina on jäetud vaatluse alt välja tuulepargi rajamise võimalus rannikust eemale avamerre. Juhul, kui võrdleva analüüsi tulemusena selgub, et tuulepargi rajamine rannikust kaugemale ja sügavamas vees on võimalik ning seeläbi väheneks oluliselt negatiivsed visuaalsed mõjud, tuleks jätta arendaja vee erikasutusloa taotlus tuulikute paigaldamiseks Neukopojevi madalikule rahuldamata ning arendajal on võimalus esitada uus vee erikasutusloa taotlus ning algatada vajalikud uuringud tuulikute paigaldamiseks rannikust kaugemal asuvasse ja väiksemat negatiivset mõju omavasse asukohta.

4. KMH eksperdid on mitmel pool aruandes ja selle lisades välja toonud tuuleparkide rajamisega seotud positiivsed mõjud – olgu need siis paranev tööhõive, täiendavad teenused tuulikute eksponeerimisel turistidele, elektrivõrgu varustuskindlus jne. Leian, et ühegagi nendest positiivsetest mõjudest ei saa õigustada tuulepargi rajamist just rannikulähedasele madalikule ja seega olemasolevate väärtuste nagu rajatistest puutumatu merevaade, kadumist, kuna ükski nendest soodsat majanduslikku mõju omavast tegurist ei jää saavutamata juhul, kui tuulepark paikneks nt 15 km kaugemal avameres.
5. Aruandes on korduvalt ära märgitud, et kõige suuremat negatiivset mõju vaadetele avaldab läänepoolsem, Neukopojevi madalikule planeeritud tuulepark. Seejuures on tegemist ainukese tuulikute grupiga, mis jääb rannikult vaateleja ja loojuva päikese vahele (p.4.8.3. lk 192). Eelnevat arvesse võttes jääb arusaamatuks, millistest kaalutlustest lähtuvalt on Neukopojevi madalikule kavandatud just suurima mahuga tuulikute grupp, teades, et asukoht ise vaadetele avanevate negatiivsete mõjude poolest on võrdluses ülejäänud aladega kõige tundlikum? Kas KMH koostajad ja arendaja peavad võimalikuks Neukopojevi madalikule kavandatud tuulikute mahu olulist vähendamist ja/või paigutamist nendele madalikele, kus vahemaa rannikuga on suurem ja visuaalse reostuse mõju seega väiksem? Hiiumaa läänetipp – Kalana ja Ristna ots on just need kohad, kuhu turistid tulevad avamere piiritut vaadet sh päikeseloojangut nautima!
6. TÜ Mereinstituudi kodulehel avaldatud KMH lühikokkuvõttes on leevendusmeetmena rändelindudele tekkivate mõjude vältimiseks soovitus paigaldada tuulikute külge valgustid, samuti on ettepanek valgustada tuulikute poste laevateede läheduses. Samas ei selgu KMH aruandest ja vaadete visualiseeringust, milline oleks valgustatud tuulikute mõju vaadetele (seda eelkõige pimedal ajal, kui valgustatud objektid peaksid olema kaugel nähtavad) ning kas rändelindude jaoks leevendusmeetmega saavutatav võimalik positiivne mõju kaalub üles vaadetele avalduva võimaliku negatiivse mõju?
7. KMH Aruande punktis 3.3. „arendatava tuulepargi tehnilised lahendused“ on leheküljel 134 mainitud, et tänapäeva tehnilised lahendused loovad eelduse lähitulevikus meretuuleparkide rajamiseks üha sügavamale avamerre ja seega vähendatakse nn. negatiivse visuaalse efekti teket. Seejuures mainib ekspert, et esimesed süvamere tuulepargid rajatakse tõenäoliselt juba 3-5 aasta jooksul. Lähtuvalt eeltoodust on SA-l Kalana Jahisadam ettepanek jätta tuulepargi ühe asukohana arendusalast välja Neukopojevi madal, kuna vähemasti avalduvat negatiivset visuaalset mõju on võimalik oluliselt vähendada tuulepargi rajamisega sügavamale avamerre. Seejuures on KMH eksperdid leidnud, et sobivad tehnilised lahendused on juba lähiaastatel (st. vahest veel enne, kui arendaja teeb algust tuulepargi ehitamisega) valmimas.

8. Aruandest nähtuvalt on mõju laevaliiklusele uuritud üksnes pealiskaudselt ja nenditud, et laevateede kavandamisel tuleb arvestada tuulikutega. Ühtlasi käsitletakse laevaliiklust peamiselt suurte kauba- ja reisilaevade kontekstis ning tähelepanu alt on välja jäänud mõjud harrastusmeresõitjatele (jahid ja kaatrid). Leian, et just viimati nimetatutele avaldavad rannikumeres paiknevad ehitised kõige enam mõju, kuivõrd väikelaevade teekond kulgeb pikki rannikut ning teekonda takistava rajatise ehitamine võib oluliselt mõjutada sadamate külastatavust. Väikelaeva omanike arv Lääneremere piirkonnas ja ka Eestis on püsivalt kasvamas ning uute harrastusalustele sobilike sadamate valmimisel suureneb oluliselt veeliiklus rannikumeres. Kavandatava tuulepargi mõjualas on arendamisel Kalana, Kõrgessaare ja Kärkla jahisadamad, mille valmides on oodatavalt külastamas piirkonda igal aastal ca 500 – 800 väikelaeva ning paraneb oluliselt ümber Hiiumaa purjetamise võimalus. SA Kalana Jahisadam on tegelenud Kalana sadama arendamisega juba 2008.a. alates, kuid siiani ei ole arendaja ega ka KMH koostaja tundnud huvi Kalana sadama arendamiskavade vastu ning selgitanud kavandatava tuulepargi võimalikku mõju tulevase jahisadama tegevusele. Kas ja kuivõrd on KMH koostajad tuuleparkide mõju hindamisel arvestatud tulevaste sadamate ja väikelaevadega, millist mõju tuulepark harrastusmeresõitjatele avaldab ja milliseid leevendavaid meetmeid soovitakse tuulepargi arendajal kasutada? Nendele küsimustele vastuste saamiseks vajab KMH aruanne täiendamist ning vajadusel ka täiendavate uuringute läbiviimist.

Eelnevale lisaks peab SA Kalana Jahisadam vajalikuks märkida, et eelpool toodud küsimused ja tuuleparkide rajamisega seotud probleemid on sagedased kõigi analoogsete arengukavade puhul ning põhjustatud peamiselt asjaolust, et puudub üleriiklik või piirkondlik tuuleparkide arendamise kava või teemaplaneering. Just tuuleparkide teemaplaneeringu kaudu on võimalik selgitada välja tuuleenergia tootmiseks sobivaimad asukohad ning seejärel saavad juba arendajad tegeleda konkreetsele asupaika sobilike rajatiste projekteerimisega. Vastav teemaplaneering annab aga üldsusele selge teadmise kuhu ja kui suures mahus tuuleparke tulevikus rajatakse. Käesoleval juhul aga on tuulepargi asukoha valikul lähtunud üksnes ühe arendaja enda nägemusest ja miski ei välista, et veel enne esimese tuulegeneraatori püstitamist esitab järgmine arendaja taotluse läheduses asuvalle merealale järgmise tuulepargi rajamiseks. Eelnevast lähtuvalt tuleks keskkonnaministeeriumil peatada meretuuleparkide (samal soovituslikult ka maismaa tuuleparkide) rajamiseks esitatud taotluste menetlemine seniks, kuni on koostatud üleriigiline tuuleparkide teemaplaneering ning läbi teemaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise, valitud välja sobilikud ja väikseima negatiivse mõjuga asukohad.

Lugupidamisega

Martin Ellervee
SA Kalana Jahisadam